

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

**Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v podmínkách
konkrétního subjektu s ohledem na praxi**

Martina Trnková

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Martina Trnková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v podmínkách konkrétního subjektu s ohledem na praxi

Název anglicky

Health and safety at work in the conditions of a particular entity with regard to the practice of

Cíle práce

Cílem práce je zpracování problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, konkrétně v podmínkách energetické společnosti s ohledem na praxi a vykonávání konkrétních činností vedoucích pracovníků ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a navržení opatření pro zlepšení podmínek BOZP v podmínkách zkoumané společnosti.

Metodika

Shromáždění a studium právních předpisů potřebných pro vypracování zadané práce.

Konzultace se specialistou BOZP a PO ve zkoumané energetické společnosti.

Sběr dat.

Na základě provedené analýzy teoretických poznatků porovnat získané poznatky a opatření vyplývajících z právních předpisů a standardů, které byly vytvořeny v rámci zvýšení bezpečnosti při provádění prací, vyžadujících danou společnost. Bude využita metoda komparace dat a v závěru práce budou navržena opatření.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, inspektorát bezpečnosti práce, koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ochranné pracovní pomůcky, povinnosti zaměstnance, povinnosti zaměstnavatele, pracovní úrazy.

Doporučené zdroje informací

- ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.
- Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: podle stavu k 22.4.2014. Ostrava: Sagit, [200]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-054-4
- ČERMÁK, Jaroslav. Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4.
- DANDOVÁ, Eva. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích. 2. opr. vyd. Praha: ASPI, 2008. Otázky a odpovědi z praxe. ISBN 978-80-7357-374-4.
- KOČÍ, Miroslav, Miroslava KOPECKÁ a Jindřich STIEBITZ. Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany. 1. vyd. Olomouc: ANAG, c2013. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-834-5.
- PAVELKOVÁ, Lenka. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci na staveništi. 1. vyd. Praha: ABF – Arch, 2007. Stavební právo. ISBN 978-80-86905-36-5.
-

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Daniela Světlíková

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 8. 11. 2016

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v podmínkách konkrétního subjektu s ohledem na praxi " jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 7.3.2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Daniele Světlíkové za odborné vedení, konstruktivní rady a cenné připomínky, které mi pomáhaly při zpracování mé bakalářské práce.

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v podmínkách konkrétního subjektu s ohledem na praxi

Souhrn

Cílem této práce je seznámení s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, konkrétně v podmínkách energetické společnosti.

V teoretické části je krátký pohled do historie BOZP, její progresivní vyvíjení v důsledku času, průmyslové revoluce a zvyšujících se nároků na dodržování BOZP, včetně souvisejícího dozoru nad dodržováním BOZP. Následně jsou analyzovány současné nejdůležitější právní předpisy a proveden rozbor pracovní úrazovosti a četnosti pracovních úrazů. Bližší pohled je věnován koordinátorovi bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, vyhodnocení nutnosti zpracování plánu BOZP a oznámení o zahájení prací na oblastní inspektorát práce.

Praktická část se věnuje analýze vnitřních bezpečnostních předpisů, metodickému řízení BOZP a vypracovaným minimálním standardům BOZP ve zkoumané energetické společnosti. Detailnější pohled je zaměřen na pracovní úrazovost a pracovní úrazy kmenových zaměstnanců s následnými návrhy opatření vedoucí k eliminaci jejich četnosti a závažnosti.

Klíčová slova: bezpečnost a ochrana zdraví při práci, inspektorát bezpečnosti práce, koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, osobní ochranné pracovní prostředky, povinnosti zaměstnance, povinnosti zaměstnavatele, pracovní úrazy.

Occupational safety and health in conditions of a particular subject with regard to practice

Summary

The aim of this work is to introduce occupational safety and health, particularly in terms of energy companies.

In the theoretical section, there is a brief look at the history of OHS, its progressive development in due time, the industrial revolution and the increasing demands on compliance with health and safety, including the related supervision over compliance with OHS. Furthermore, there is made an analysis of the most important regulations of current legislation and an analysis of work accident rate and frequency of accidents at work. A closer look is dedicated to the coordinator of occupational safety and health on the site, evaluation of the needs for processing of OHS plans and notification of commencement of work on the regional labour inspectorate.

The practical part is devoted to the analysis of internal safety regulations, methodical management of health and safety and minimum standards drawn up by the OHS of the investigated energy company. A more detailed view is focused on work injuries and occupational injuries of permanent employees with subsequent proposals for measures to eliminate their frequency and severity.

Keywords: occupational safety and health, labor inspectorates, coordinator of occupational safety and health, personal protective equipment, employee obligations, employer obligations, work accidents.

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Historie a současnost BOZP.....	15
3.1.1 Právní základy současnosti BOZP	17
3.2 Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance	18
3.2.1 Identifikace rizik a kategorizace prací	19
3.2.2 Osobní ochranné pracovní prostředky	20
3.3 Pracovní úrazy.....	22
3.3.1 Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech	22
3.3.2 Pracovní úrazovost.....	24
3.4 Odborně způsobilá osoba	28
3.4.1 Koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi.....	29
3.4.2 Určení koordinátora a plán BOZP	29
4 Vlastní práce.....	34
4.1 Metodické řízení BOZP	34
4.1.1 Útvar BOZP	35
4.1.2 Povinnosti vedoucích zaměstnanců společnosti	36
4.1.3 Práva a povinnosti zaměstnanců společnosti	38
4.2 Standardy BOZP	40
4.2.1 Základní kontrola BOZP na staveništi.....	40
4.3 Kontrolní činnost.....	44
4.3.1 Činnost TRS.....	44
4.4 Politika úrazovosti ve společnosti.....	45
4.4.1 Pracovní úrazovost ve společnosti.....	46
4.4.2 Absenční pracovní úrazy kmenových zaměstnanců	47
4.4.3 Analýza zdrojů pracovních úrazů	49
5 Závěr.....	51
6 Seznam použitých zdrojů	53

Seznam grafů

Graf 1 - Podíl počtu pracovních úrazů a pracovní neschopnosti v odvětvích v roce 2015	27
Graf 2 - Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v odvětvích v roce 2015	28
Graf 3 - Statistika úrazovosti ve společnosti z hlediska LTIF	46
Graf 4 - Vývoj úrazovosti z hlediska ukazatele LTIF	47
Graf 5 - Analýza zdrojů pracovních úrazů – 2Q2016	50

Seznam obrázků

Obr. 1 - Četnost pracovních úrazů a pracovní neschopnosti	25
Obr. 2 - Četnost smrtelných pracovních úrazů	26
Obr. 3 - Vznik povinnosti zadavatele stavby určit koordinátora BOZP	30
Obr. 4 - Schéma přípustného sklonu svahů	42
Obr. 5 - Svislé a vodorovné příložné pažení	43
Obr. 6 - Minimální rozměry montážní jámy	44

Seznam tabulek

Tab. 1 - Příklad výpočtu přepočtu objemu prací na jednu fyzickou osobu	32
--	----

Seznam použitých zkratk

BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká republika
NV	Nařízení vlády
OOPP	osobní ochranné pracovní prostředky
OZO	odborně způsobilá osoba
SoD	Smlouva o dílo
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
TRS	Technik realizace staveb
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

1 Úvod

Téma bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je důležitým námětem mnoha přednášek, školení i seminářů. Lektori rozebírající toto téma, od teoretických základů až po praktické zavádění do každodenního života na pracovištích ve všech hospodářských odvětvích, jsou obeznámeni s celou problematikou, která začíná právní úpravou a končí uplatněním v praxi. Rozsáhlý komplex zásad, ze kterých se beze sporu téma bezpečnosti a ochrany zdraví při práci sestává, nelze ale jednoduše definovat. Výsledný efekt vždy závisí na správném poměru nastavených zákonných opatření a individuálním přístupu každého jedince k jejich dodržování.

Ochrana lidského života a ochrana zdraví by měla být prioritou nejen pro zaměstnavatele, kteří mají povinnost vytvářet bezpečné a neohrožující prostředí pro vlastní výkon práce, ale i zaměstnanci by měli změnit pohled na tuto problematiku. Měli by si uvědomit, že používáním dostupných a přidělených ochranných pracovních prostředků chrání nejen svoje zdraví, ale i svoje ekonomické zájmy, protože případné léčení v pracovní neschopnosti výrazně snižuje jejich platební schopnost a ekonomické ztráty neunesou jen oni sami, ale i rodinní příslušníci, kteří s nimi sdílí společnou domácnost.

Všechna práva a povinnosti, která mají pro BOZP zásadní význam, byla již velmi precizně popsána v bezpočtu zákonů, nařízení vlády i odborných publikacích. Toto téma pojímají a zpracovávají z různých úhlů, definují zásady, pracovní postupy, zavádění do praxe, ale i stanovují sankce za jejich nedodržování. Přesto zde existuje jeden ze zásadních a odvěkých rozporů, jak rozumně vyvážit náklady na vlastní realizaci díla v souladu se zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro pracovníky, kteří dílo provádějí. Můžeme určitě konstatovat, že za léta vývoje, ale i praxe, se názor na tento věčný rozpor výrazně posunul ve prospěch BOZP a dnes již zřejmě nikdo nepochybuje o tom, že náklady vynaložené na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci neznamení negativní ekonomický dopad na vlastní realizaci díla, ale spíše naopak. Je zcela nepopíratelné, že případné závažné pracovní úrazy znamenají ve svém důsledku výrazně vyšší ekonomické náklady pro zhotovitele díla.

Téma BOZP jsem si pro svoji bakalářskou práci nevybrala náhodně. Řadu let vykonávám u významné energetické společnosti funkci technika realizace staveb. Velmi zjednodušeně vysvětleno znamená tato práce kompletní servis pro realizované zakázky

externími dodavateli, na obnovu a údržbu energetických sítí. Pro každou jednotlivou zakázku je tento servis zajišťován z hlediska finanční, organizační, technické, časové a bezpečnostní stránky. Každá jednotlivě zmiňovaná stránka výsledného díla je nesmírně důležitá, protože výsledek musí vždy tvořit soulad mezi vyváženými ekonomickými náklady a přiměřeným ziskem. Z tohoto důvodu proto nelze dát paušální návod přístupu, stejný ke všem zakázkám, existují sice všeobecné zásady, které platí obecně pro každé dílo, ale každé dílo je do jisté míry neopakovatelným originálem a vše nad elementární základní rozsah je proto nutné nadefinovat pro každou zakázku individuálně.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je seznámení s problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, konkrétně v podmínkách energetické společnosti. Všeobecná část bude obsahovat analýzu základních právních předpisů, analýzu pracovní úrazovosti a četnosti pracovních úrazů. Bližší pohled bude věnován koordinátorovi bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, vyhodnocení nutnosti zpracování plánu BOZP a oznámení o zahájení prací na oblastní inspektorát práce. Praktická část se bude věnovat analýze vnitřních bezpečnostních předpisů zkoumané energetické společnosti, vypracovaným minimálním standardům pro základní kontrolu BOZP na staveništi, uplatňovaných při realizaci staveb obnovy a údržby energetických sítí a zdokumentování její úrazové politiky. V závěru dojde k vyhodnocení získaných dat a případné navržení řešení vedoucí k eliminaci nedostatků.

2.2 Metodika

V teoretické části bude probíhat shromáždění, studium právních předpisů a odborné literatury potřebné pro vypracování zadané práce. Deskripce současného stavu se bude opírat o platné právní úpravy zákonných předpisů, norem a odborné literatury. Jako základ dané problematiky vztahující se k tématu BOZP bude analyzován zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který již konkretizuje požadavky na pracoviště a pracovní prostředí. Z odborné literatury bude podrobena analýze publikace od Jaroslava Čermáka „Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci“ a dále publikace od Evy Dandové „Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích.“ Problematika odborně způsobilých osob se bude opírat o analýzu publikace od kolektivu autorů Miroslava Kočího, Miroslavy Kopecké a Jindřicha Steibitze „Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany.“ Data pro příklad výpočtu přepočtu objemu prací na jednu fyzickou osobu budou pro přehlednost seřazena do tabulky.

Četnost pracovních úrazů a pracovní neschopnosti bude rozčleněna dle kategorizace prací do vybraných odvětví a promítnuta do grafů.

V praktické části budou analyzovány vnitřní bezpečnostní metodiky, bude probíhat konzultace se specialistou BOZP a PO ve zkoumané energetické společnosti, zabývající se dopravou, obnovou a údržbou sítí přepravující zemní plyn, zaměřená na oblast pracovních úrazů. Pro účely bakalářské práce budou analyzovány tři pracovní úrazy kmenových zaměstnanců s délkou léčení v pracovní neschopnosti přesahující tři dny. Úrazy budou vybrány z různých odborných oblastí vykonávané pracovní činnosti a s odlišnou mírou odpovědnosti za jeho zavinění. Informace pro analýzu vybraných pracovních úrazů budou čerpány ze záznamů o úrazech zaslaných oblastnímu inspektorátu práce.

Dále proběhne sběr a utřídění dat z vnitřních interních dokumentů společnosti v oblasti pracovní úrazovosti. Do kategorie četnosti pracovních úrazů budou zahrnuty i úrazy dodavatelů, protože je na ně pro účely vnitřních statistik nahlíženo jako na úrazy kmenových zaměstnanců. Získané informace budou následně zpracovány a vyhodnoceny v grafech.

Vlastní přímé pozorování současného stavu bude zaměřené na vytvořené vnitřní standardy pro minimální základní kontrolu BOZP na staveništi a metodou indukce vyvozeny následné závěry.

Na závěr bude provedena metodou syntézy sumarizace poznatků a vyhodnocení návrhů opatření, vedoucích ke zvýšení bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a ke snižování četnosti a závažnosti pracovních úrazů.

3 Teoretická východiska

3.1 Historie a současnost BOZP

Historie lidské činnosti je provázena úrazy již od pradávna. S většinou následků z nich vyplývajících se museli vyrovnávat nejen postižení sami, ale i osoby v jejich blízkém rodinném kruhu, závislých na nich citově, fyzicky a později i ekonomicky. Proto již v jednom z nejstarších dochovaných zákonů lidstva – babylonském zákoníku najdeme první zmínky, které se dotýkají podmínek bezpečnosti při práci. Tento babylonský zákoník, z doby babylonského krále a panovníka Chammurapiho, vznikl v 18. století před naším letopočtem a některé z jeho 282 článků upravovaly nejen náhrady, ale také tresty za úmyslné i neúmyslné poranění jiné osoby při práci.¹

V novodobější historii se právní úpravy problematiky BOZP a norem bezpečnosti práce váží k průmyslové revoluci, která proběhla počátkem 19. století. V této době se začalo ve výrobních procesech masivně využívat strojů a nových technologií, které nahrazovaly ruční práci. Zavádění strojů do výroby s sebou ale zákonitě přineslo větší úrazovost a tento negativní vliv úrazů při práci si tehdy začaly uvědomovat všechny vyspělé země, včetně zemí Rakouského císařství, jehož součástí byla i současná Česká republika. První základy BOZP, které se již váží k zemím Koruny království českého, jsou zaznamenány ve „Všeobecném občanském zákoníku“ monarchie habsburské z roku 1811, který obsahuje povinnost zaměstnavatele chránit život a zdraví zaměstnance. Trestní zákon říšského zákoníku Rakouského císařství z roku 1852 již obsahuje ustanovení týkající se trestů za nedodržování předpisů, ale i postihy za nedbalostní delikty vedoucí k vážnému poškození zdraví nebo i smrti osoby. Další úpravy této problematiky přináší v roce 1858 „Živnostenský řád,“ který kromě řady ostatních povinností ukládá každému majiteli živnosti učinit všechna opatření, kterých je třeba na ochranu života a zdraví pracovníka.²

¹ Historie bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. <http://www.bezpecnostprace.info/> [online]. 2014 [cit. 2016-09-25]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostprace.info/item/historie-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci>

² Z historie. <http://www.suip.cz/> [online]. [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/o-nas/z-historie>

Také dozor nad dodržováním bezpečnosti práce má poměrně hlubokou tradici. Zákonem č. 117 z roku 1883, kdy území dnešní České republiky bylo součástí Rakouska – Uherska, byla zřízena živnostenská inspekce a ustanoveni živnostenští inspektoři. Úkolem živnostenských inspektorů bylo kontrolovat živnostenské podniky a dodržování zákonných předpisů, a to jak ze strany zaměstnavatele, tak ze strany zaměstnanců. Další úpravu zákonných předpisů přináší v roce 1888 zákon o úrazovém pojištění dělníků a o rok později zákon o nemocenském pojištění.³

Velké změny a celkový pohled na bezpečnost práce se mění po 2. světové válce, kdy došlo k nebývale rychlému průmyslovému a technologickému rozvoji, který zároveň vyvíjel vysoký tlak na efektivitu práce a výroby. Současně s obrovským pokrokem se měnil i styl života lidí a jejich názory na základní lidské potřeby. Všechny tyto aspekty měly velký podíl na zvyšující se úrazovost zaměstnanců. V polovině 20. století našeho letopočtu, kdy tlak na produktivitu zaměstnanců vrcholí, dochází konečně k opravdové změně v chápání bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. V této době došlo k budování zcela nových efektivních podniků, rychlost pokroku závisela na rychlosti zavádění změn, na vysoké produktivitě zaměstnanců, ale také na kvalitě produktů a zboží. Vysoké efektivity výroby však mohlo být dosaženo pouze zajištěním vysoké bezpečnosti a spolehlivosti výroby, která je spojena s bezpečností a ochranou lidského zdraví a života. V roce 1951 byl proto vydán zákon č. 67/1951 Sb., o bezpečnosti při práci, jehož cílem bylo zajistit bezpečnost zaměstnanců a učňů při práci a který ukládal dozorování nad dodržováním bezpečnosti práce jednotné odborové organizaci. Uvedený zákon byl v roce 1961 zrušen a nahrazen zákonem o BOZP č. 65/1961 Sb., posléze v roce 1965 zákonem č. 65/1965 Sb., zákoníkem práce. Dozor nad dodržováním bezpečnosti práce byl stále svěřován odborům, pracovní úrazovost však zůstávala vysoká a zvyšování úrovně bezpečnosti práce probíhalo pomalu. Celkový stav pracovních podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vyústil v roce 1968 v přijetí zákona č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce. Tento odborový dozor měl pravomoci na vynucování dodržování předpisů jak pro zaměstnavatele, tak pro zaměstnance.⁴

³ Historie bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. <http://www.bezpecnostprace.info/> [online]. 2014 [cit. 2016-09-25]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostprace.info/item/historie-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci>

⁴ Z historie. <http://www.suip.cz/> [online]. [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/o-nas/z-historie>

V roce 1981, kdy se konala generální konference „Mezinárodní organizace práce," byla přijata „Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí." Z této úmluvy vychází také politika BOZP v ČR. K poslední zásadní změně v zajišťování BOZP došlo k 1. lednu 2001. Od tohoto dne byl přejet do českého právního řádu systém Evropské unie zajištění BOZP.⁵

3.1.1 Právní základy současnosti BOZP

Předcházení ohrožení života a zdraví je základní zásada všech zákonů a předpisů, které se bezpečností a ochranou zdraví při práci, byť jen okrajově zabývají. Pracovní rizika jsou dána pracovními podmínkami, pracovním prostředím a okolnostmi, které vyplývají z činnosti, kterou zaměstnanec vykonává. Tato rizika obvykle dělíme na mechanická, fyzikální, chemická, biologická, prach, fyzická zátěž, psychická a zraková zátěž a nepříznivé mikroklimatické podmínky.⁶

Základní ustanovení týkající se povinností zaměstnavatele, práv a povinností zaměstnance vychází ze zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. BOZP se věnuje část pátá, která stanovuje pro praxi velmi důležitou zásadu, že péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení. V návaznosti na zákoník práce upravuje zákon č. 309/2006 Sb., další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy. Tento zákon, který zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství, konkretizuje požadavky na organizaci práce, pracovní prostředí, pracovní postupy i požadavky na výrobní pracovní prostředky a zařízení. Značná část tohoto zákona se věnuje odborné způsobilosti a zvláštní odborné způsobilosti. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, zavádí pro určení míry rizikovosti faktorů, které mohou ovlivnit zdraví, kategorizaci prací. Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí již zcela konkretizuje rizika, z jakých zaměstnavatel

⁵ Historie bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. [Http://www.bezpecnostprace.info/](http://www.bezpecnostprace.info/) [online]. 2014 [cit. 2016-09-25]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostprace.info/item/historie-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci>

⁶ DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích*. 2. opr. vyd. Praha: ASPI, 2008. Otázky a odpovědi (ASPI). ISBN 978-80-7357-374-4.

vychází pro zajištění bezpečného stavu pracoviště, ve vztahu k vykonávané činnosti a stanovuje opatření vedoucí k omezení úrovně rizikových faktorů pracovních podmínek. Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., které upravuje rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků, stanovuje v souladu s právem Evropských společenství rozsah a bližší podmínky jejich poskytování. Pro účely práce bude použito i Nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, který konkretizuje povinnosti zhotovitele a koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi.⁷

3.2 Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance

Každý účastník pracovněprávního vztahu má práva a povinnosti ve vztahu k dodržování BOZP, které vycházejí ze ZP.

Mezi základní povinnosti zaměstnavatele patří povinnost vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky, pomocí vhodné organizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímat opatření k předcházení jejich rizik.

K dalším povinnostem zaměstnavatele patří:

- nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- informovat zaměstnance o tom do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena,
- sdělit zaměstnancům, u kterého poskytovatele pracovnělékařských služeb jim budou poskytnuty pracovnělékařské služby a jakým pracovnělékařským prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit,
- nahradit zaměstnanci, který se podrobí pracovnělékařské prohlídce a vyšetření případnou ztrátu na výdělku, a to ve výši průměrného výdělku,
- zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich

⁷ DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích*. 2. opr. vyd. Praha: ASPI, 2008. Otázky a odpovědi (ASPI). ISBN 978-80-7357-374-4.

odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce a které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána.⁸

K hlavním právům zaměstnance patří právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, právo na informace o rizicích jeho práce a právo na informace o opatřeních na ochranu před jejich působením.

K hlavním povinnostem zaměstnance patří dodržování právních i ostatních předpisů a pokynů zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti. Nedílnou součástí povinností zaměstnance je dodržování pracovních postupů, používání stanovených pracovních prostředků, dopravních prostředků, osobních ochranných pracovních prostředků a ochranných zařízení a svévolně je neměnit a nevyřazovat z provozu.⁹

Z výše uvedených povinností zaměstnavatele, práv a povinností zaměstnance pro vlastní praxi vyplývá, že zaměstnanec nesmí nést žádné náklady spojené s BOZP, ale tato povinnost náleží zaměstnavateli. Poskytnutí OOPP, pracovních oděvů a ochranných nápojů nesmí být zaměstnanci kompenzováno finančním plněním, nutno ovšem podotknout, že veškeré finanční náklady na zajištění BOZP zaměstnancům jsou pro zaměstnavatele odečitatelnými položkami a může je zahrnout do nákladů.¹⁰

3.2.1 Identifikace rizik a kategorizace prací

Povinnost identifikace rizik, zjišťování jejich příčin a zdrojů i přijímání opatření k jejich odstranění je povinností zaměstnavatele, jehož cílem je optimalizace rizik vedoucí ke snížení pracovních úrazů. Celý tento proces, který se nazývá hodnocení a řízení rizik má dvě části. První část procesu, která se zabývá identifikací, hodnocením a srovnáním rizik, přináší podklady pro druhou část procesu, ve které jsou přijímána opatření pro jejich minimalizaci. Odbornost hodnotitele rizik řeší zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují

⁸ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

⁹ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

¹⁰ DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích*. 2. opr. vyd. Praha: ASPI, 2008. Otázky a odpovědi (ASPI). ISBN 978-80-7357-374-4.

další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci). Specialista, který vypracovává metodu hodnocení rizik podle tohoto zákona, si ale musí být vědom, že rizikem je vlastně každá činnost, která by mohla způsobit zaměstnanci úraz nebo poškození zdraví. Hodnotitel nesmí volit příliš složitou metodu hodnocení, aby výsledek pro zaměstnance nebyl nesrozumitelný a výstupy nerealizovatelné. Všechny tyto kroky mají za úkol prevenci rizik, což je vlastně každodenní vytváření bezpečných podmínek na pracovišti a bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí, směřující k tomu, aby pracovních úrazů a poškození zdraví na pracovišti bylo co nejméně.¹¹

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, zařazuje dle rizikovosti pro zdraví, práce do čtyř kategorií. O zařazení práce do první a druhé kategorie rozhoduje zaměstnavatel, o zařazení práce do třetí nebo čtvrté kategorie rozhoduje místně příslušný orgán ochrany veřejného zdraví.

Kategorizace prací:

1. Kategorie - práce, při nichž není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví.
2. Kategorie - práce, při nichž lze očekávat jejich nepříznivý vliv na zdraví jen výjimečně.
3. Kategorie - práce, při nichž jsou překračovány hygienické limity a pro zajištění ochrany zdraví osob je nezbytné využívat OOPP a dále práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání.
4. Kategorie - práce, při nichž je vysoké riziko ohrožení zdraví, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření.¹²

3.2.2 Osobní ochranné pracovní prostředky

„Osobní ochranné pracovní prostředky jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené zvláštním právním předpisem.“¹³

¹¹ DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích*. 2. opr. vyd. Praha: ASPI, 2008. Otázky a odpovědi (ASPI). ISBN 978-80-7357-374-4.

¹² ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4

Stanovení rozsahu a bližší podmínky poskytování OOPP upravuje Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků. Způsob, podmínky a dobu používání OOPP stanovuje zaměstnavatel na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik, charakteru a druhu práce a pracoviště a s přihlédnutím k vlastnostem těchto OOPP. Jednou ze základních povinností zaměstnavatele je seznámení zaměstnance s používáním přidělených OOPP. Není možno OOPP zaměstnanci předat k používání bez podrobného seznámení s návodem na obsluhu.

Jednotlivé ochranné prostředky rozlišujeme:

- pro ochranu hlavy (ochranné přilby),
- pro ochranu sluchu (zátkové chrániče a podobné prostředky),
- pro ochranu očí a obličeje (ochranné brýle, obličejové štíty, svářečské kukly),
- pro ochranu rukou a paží (rukavice, ochranné rukávy),
- pro ochranu nohou (obuv, chrániče kolen),
- pro ochranu trupu a břicha (vesty, kabáty, zástěry).

Pro ochranu celého těla rozlišujeme:

- prostředky pro prevenci pádů (brzdné zařízení, prostředky pro polohování těla),
- ochranné oděvy (ochranné pracovní oděvy, potápěčské oděvy, ochranné příkrývky).¹⁴

Základní právní normou, která upravuje sankce za neposkytnutí OOPP je zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Tato právní norma zároveň upravuje zřízení a postavení orgánů inspekce práce jako kontrolních orgánů na úseku ochrany pracovních vztahů, pracovních podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.¹⁵

¹³ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

¹⁴ ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4.

¹⁵ PAVELKOVÁ, Lenka. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci na staveništi*. Praha: ABF - Arch, 2007. Stavební právo. ISBN 978-80-86905-36-5.

3.3 Pracovní úrazy

Každou lidskou činnost provázejí od nepaměti úrazy. Úraz však neznamena pouze vlastní zranění, psychickou újmu a vytrpěnou bolest, ale i ekonomické ztráty, které v současné době výrazně zasahují do rozpočtového hospodaření každého jedince i společné domácnosti. Dle definice pracovního úrazu je „*pracovním úrazem poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.*“¹⁶

Hlavní snahou každého zaměstnavatele by mělo být vytváření bezpečného, zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a pracovních podmínek pro zaměstnance tak, aby výskyt pracovních úrazů co nejvíce eliminoval, protože v případě vzniku pracovního úrazu je dle § 269 ZP „*zaměstnavatel povinen nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda nebo nemajetková újma vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.*“¹⁷

3.3.1 Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech

Každý zaměstnavatel má povinnost vést knihu úrazů a evidovat každý pracovní úraz i v případě, že úraz si nevyžádá pracovní neschopnost. Evidence o pracovním úrazu musí být vedena tak, aby obsahovala všechny potřebné údaje pro sepsání záznamu o pracovním úrazu. Vyhotovit záznam o pracovním úrazu má povinnost zaměstnavatel v případě, že pracovní úraz si vyžádá pracovní neschopnost přesahující 3 kalendářní dny nebo dojde k úmrtí zaměstnance. V popsanych případech má zaměstnavatel povinnost sepsat záznam o úrazu nejpozději do 5-ti pracovních dnů od jeho oznámení podle vzoru, který je uveden v příloze Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu. Vyhotovený záznam má následně za povinnost dle výše uvedeného nařízení vlády zaslat v listinné nebo v elektronické podobě stanoveným územně příslušným orgánům a institucím.¹⁸

¹⁶ ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4

¹⁷ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

¹⁸ Hlášení pracovních úrazů. [Http://www.suip.cz/](http://www.suip.cz/) [online]. [cit. 2016-10-31]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/oip05/hlaseni-pracovnich-urazu/NV201>

Další z povinností zaměstnavatele v případě pracovního úrazu je ohlašovací povinnost. Povinnost ohlásit pracovní úraz bez zbytečného odkladu má zaměstnavatel:

- územně příslušnému útvaru Policie ČR, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s pracovním úrazem byl spáchán trestný čin,
- odborové organizaci a zástupci pro oblast BOZP,
- příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, došlo-li k úrazu fyzické nebo právnické osoby, která podle jiného předpisu podléhá jeho kontrolní působnosti a trvá-li hospitalizace postiženého zaměstnance více než pět dnů nebo lze-li takovou dobu hospitalizace předpokládat,
- příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle jiného právního předpisu, jde-li o závažný pracovní úraz podle jiného právního předpisu,
- zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal nebo dočasně přidělil,
- zdravotní pojišťovně, u které je pracovním úrazem postižený zaměstnanec pojištěn.¹⁹

V případě smrtelného pracovního úrazu má zaměstnavatel povinnost bez zbytečného odkladu tuto skutečnost ohlásit všem výše uvedeným institucím i bez podmíněných skutečností.

Vyhotovený záznam o pracovním úrazu za uplynulý měsíc je zaměstnavatel povinen zaslat nejpozději do pátého dne následujícího kalendářního měsíce:

- příslušnému inspektorátu práce, došlo-li k úrazu na pracovišti, stavbách a při činnostech, které podléhají jeho dozoru nebo příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost nebo pracoviště vrchnímu dozoru podle zvláštního zákona,
- příslušné zdravotní pojišťovně.

V případě smrtelného pracovního úrazu má povinnost zaměstnavatel zaslat záznam o pracovním úrazu do pěti pracovních dnů po jeho nahlášení:

¹⁹ Hlášení pracovních úrazů. [Http://www.suip.cz/](http://www.suip.cz/) [online]. [cit. 2016-10-31]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/oip05/hlaseni-pracovnich-urazu/NV201>

- územně příslušnému útvaru Policie České republiky,
- příslušnému inspektorátu práce, došlo-li k úrazu na pracovišti, stavbách a při činnostech, které podléhají jeho dozoru nebo příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost nebo pracoviště vrchnímu dozoru podle zvláštního zákona,
- příslušné zdravotní pojišťovně.²⁰

Pokud zaměstnanec svým zaviněním nezpůsobil pracovní úraz a neporušil právní nebo vnitřní předpisy a postupy stanovené organizací k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, náleží mu podle § 271 ZP náhrady za pracovní úraz. V rozsahu škody, za kterou zaměstnavatel odpovídá, je povinen poskytnout zaměstnanci náhradu za:

- ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti, ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody způsobené pracovním úrazem a plnou výší náhrady mzdy nebo platu,
- bolest a ztížení společenského uplatnění,
- účelně vynaložené náklady spojené s léčením,
- věcnou škodu.²¹

3.3.2 Pracovní úrazovost

Pracovní úrazovost je dlouhodobě sledovaný údaj, který přináší řadu informací důležitých nejen pro českou ekonomiku. Státní úřad inspekce práce, který tyto údaje shromažďuje a vyhodnocuje, poskytuje cenné informace v řadě různých ukazatelů. Tyto informace dříve shromažďoval Český statistický úřad, ale pracovní úrazy bez pracovní neschopnosti a smrtelné pracovní úrazy nepodléhají od roku 2012 statistickému zjišťování. Evidovaná data o pracovních úrazech oblastními inspektoráty práce jsou uložena v databázi SÚIP.

Pracovní úrazovost se v České republice v roce 2015 vyznačovala růstem všech ukazatelů pracovní úrazovosti. V této souvislosti se nabízí otázka, proč po tolika letech zkušeností, dobře popsaných pracovních postupů a zásad i pod hrozbou sankcí za jejich nedodržování, se stále potýkáme s kolísající křivkou závažných i smrtelných pracovních

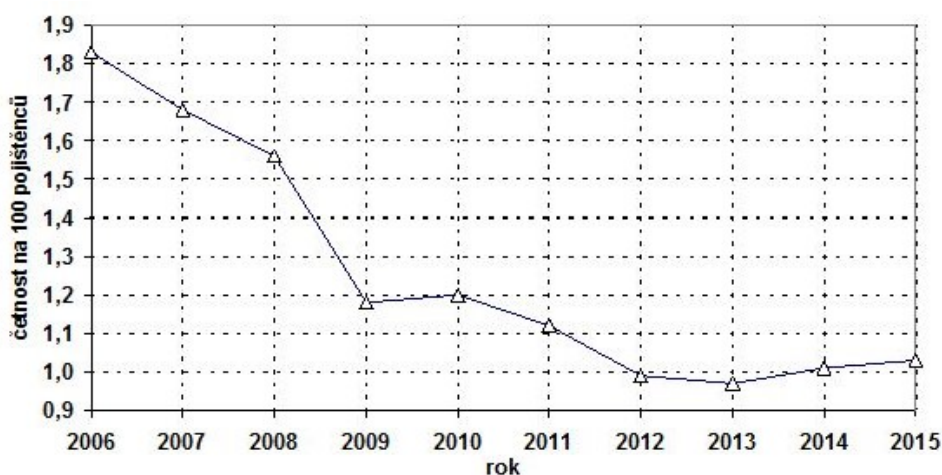
²⁰ ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4

²¹ ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4

úrazů. V roce 2015 bylo nahlášeno 132 smrtelných pracovních úrazů, což je o 16 případů více než v roce 2014. Také absolutní počet pracovních úrazů s následnou pracovní neschopností stoupl oproti roku 2014 o 2,8 %. Zvýšil se také o 5,0 % počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy. Nejčastější příčinou u všech typů pracovních úrazů, uváděnou zaměstnavateli v záznamu o úrazu, bylo v roce 2015 špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko.²²

V dlouhodobějším sledování došlo k největšímu poklesu počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností v letech 2007 – 2009. V těchto letech došlo i k poklesu počtu dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy. V letech 2010 až 2013 pokračoval pokles počtu dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, ale jen do roku 2012. Od roku 2014 oba tyto ukazatele zaznamenaly nárůst oproti předchozím letům.²³

Obr. 1 - Četnost pracovních úrazů a pracovní neschopnosti

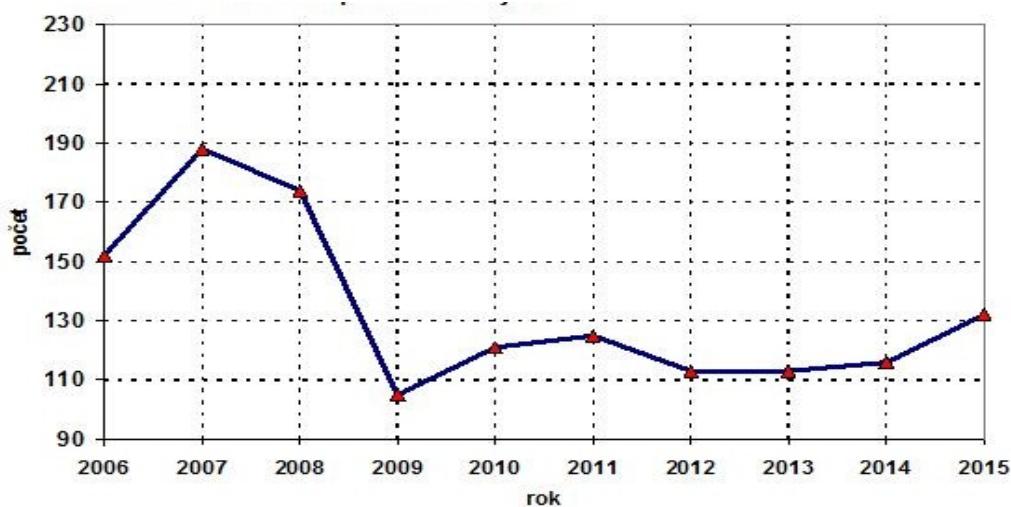
Zdroj: [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice- v-roce-2015>

²² Pracovní úrazovost v ČR. [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice- v-roce-2015>

²³ Pracovní úrazovost v ČR. [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice- v-roce-2015>

Pokles počtu smrtelných pracovních úrazů se po letech sledování v roce 2008 a 2009 zastavil, bohužel v roce 2010 a 2011 došlo k novému nárůstu těchto ukazatelů. V roce 2012 došlo opět k poklesu a v roce 2013 byly zaznamenány shodné údaje s rokem 2012. V roce 2014 byl zaznamenán mírný nárůst obou ukazatelů a tento trend pokračoval i v roce 2015.²⁴

Obr. 2 - Četnost smrtelných pracovních úrazů

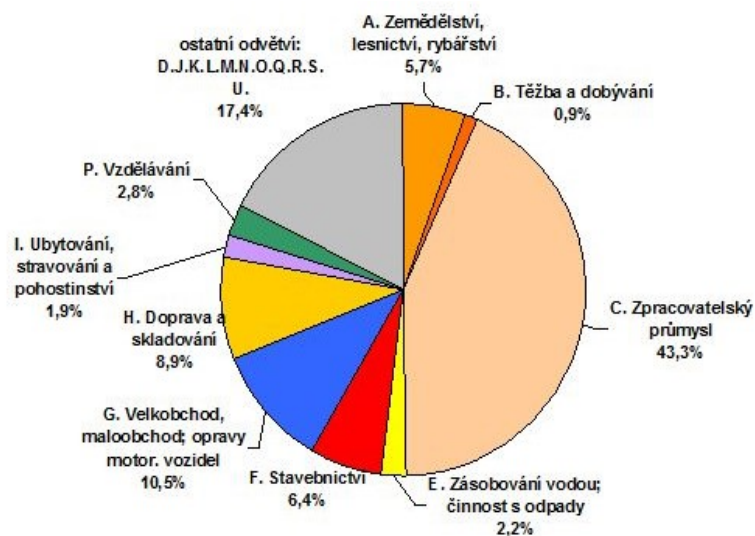
Zdroj: [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice- v-roce-2015>

Pro porovnání pracovních úrazů ve vybraných odvětvích v roce 2015 lze použít kategorizaci prací dle CZ-NACE. NACE je zkratka pro statistickou klasifikaci ekonomických činností, kterou Český statistický úřad používá od roku 2008. Nejvíce pracovních úrazů hlášených v roce 2015 vzniklo ve zpracovatelském průmyslu, a to 43,3 % z celkového počtu, je ale nutno podotknout, že toto odvětví zahrnovalo nejvíce pojištěnců.²⁵

²⁴ Pracovní úrazovost v ČR. [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice- v-roce-2015>

²⁵ Pracovní úrazovost v ČR. [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice- v-roce-2015>

Graf 1 - Podíl počtu pracovních úrazů a pracovní neschopnosti v odvětvích v roce 2015

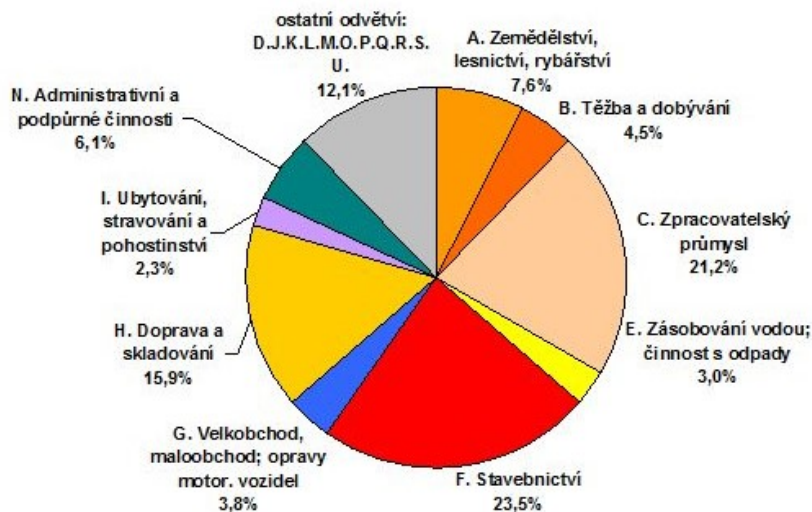

Zdroj: [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice-v-roce-2015>

Největší podíl na smrtelných pracovních úrazech v odvětvích v roce 2015 mělo odvětví stavebnictví, kde bylo hlášeno 31 případů. Další odvětví, která vykázala četnost smrtelných pracovních úrazů výrazně vyšší, než činí republikový průměr, je odvětví zpracovatelského průmyslu a odvětví dopravy a skladování.²⁶

²⁶ Pracovní úrazovost v ČR. [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice-v-roce-2015>

Graf 2 - Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v odvětvích v roce 2015

Zdroj: [Http://www.bozpinfo.cz/](http://www.bozpinfo.cz/) [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice-v-roce-2015>

3.4 Odborně způsobilá osoba

Pojem odborně způsobilá osoba zavádí novelizovaný ZP z roku 2006, který tím nahradil dosud používaný pojem bezpečnostní technik. OZO působí v rámci celé problematiky ochrany zdraví při práci a úzce spolupracuje s vedoucími zaměstnanci. Zjišťuje rizika práce a navrhuje jejich odstranění, protože péče o zaměstnance a o bezpečnost a ochranu zdraví při práci je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců. Zaměstnavatel může úkoly v prevenci rizik vykonávat sám nebo je musí zajišťovat prostřednictvím OZO:

- do 25 zaměstnanců sám, pokud má k tomu potřebné znalosti,
- od 26 do 500 zaměstnanců sám, pokud je OZO nebo jednou nebo více OZO,
- nad 500 zaměstnanců vždy jednou nebo více OZO.²⁷

²⁷ KOČÍ, Miroslav, Miroslava KOPECKÁ a Jindřich STIEBITZ. *Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany*. Olomouc: ANAG, c2013. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-834-5.

3.4.1 Koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

Pojem „*Koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi*“ - dále jen koordinátor - zavádí zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Koordinátor BOZP je právnická nebo fyzická osoba určená zadavatelem stavby. Fyzická osoba jako koordinátor musí splňovat předpoklady odborné způsobilosti. Právnická osoba může vykonávat činnost koordinátora, zabezpečí-li její výkon odborně způsobilou fyzickou osobou. Koordinátorem nemůže být zhotovitel, jeho zaměstnanec ani fyzická osoba, která odborně vede realizaci stavby.²⁸

Koordinátor je vlastně odborník na BOZP ve stavebnictví a měl by být odborným poradcem zadavatele stavby. Vzhledem k tomu, že práce ve stavebnictví patří k nejrizikovějším oborům z hlediska pracovní úrazovosti, bylo zavedení institutu koordinátora s jeho právy a povinnostmi vyplývajícími ze zákona č. 309/2006 Sb., potřebné a nutné. Koordinátoři se tak stali neopominutelnými účastníky výstavby a počet smrtelných pracovních úrazů se snížil o čtvrtinu.²⁹

Koordinátor má při přípravě a realizaci investičního projektu řadu úkolů. Zapojuje se do prací již ve stádiu přípravy projektu, kdy spolupracuje s projektantem. Jeho úkolem při přípravě stavby je být odborným konzultantem a poskytnout informace o platných právních úpravách v oblasti BOZP na staveništi. V realizační části projektu je úkolem koordinátora zpracovat pro vybrané druhy staveb plán BOZP, který bude stanovovat technologické postupy a časovou osu prací tak, aby nedocházelo k ohrožení zdraví osob nebo majetku.

3.4.2 Určení koordinátora a plán BOZP

Jednou z prvních zákonných povinností zadavatele stavby je určení, zda zadavateli vzniká povinnost určit koordinátora BOZP, dle zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

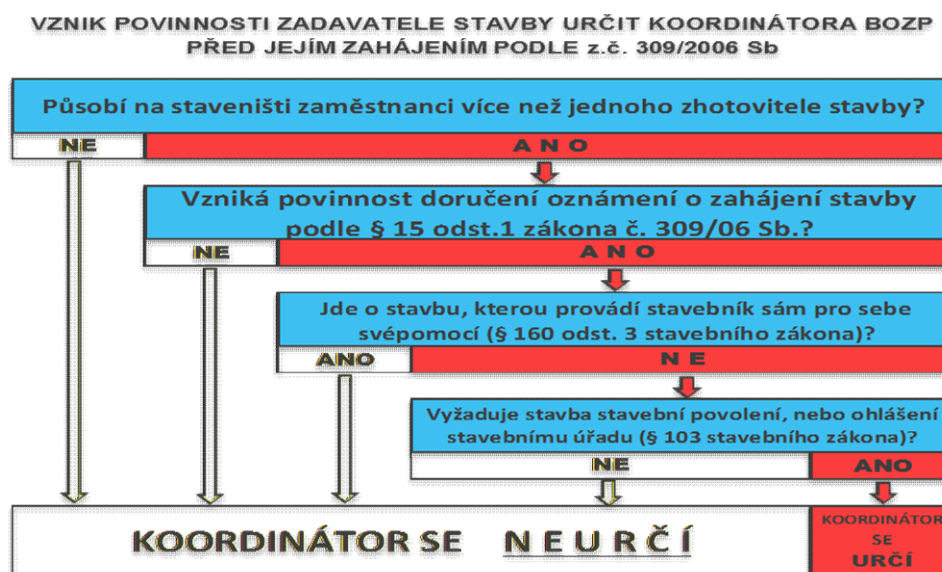
²⁸ ZÁKON č. 309/2006 Sb. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2006 [cit. 2016-10-02]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/>

²⁹ PAVELKOVÁ, Lenka. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci na staveništi*. Praha: ABF - Arch, 2007. Stavební právo. ISBN 978-80-86905-36-5.

Koordinátor stavby se musí určit v případě:

- na staveništi budou působit zaměstnanci více než jednoho zhotovitele,
- vznikla povinnost doručení oznámení o zahájení prací místně příslušnému oblastnímu inspektorátu práce,
- stavba není prováděna svépomocí,
- stavba vyžaduje stavební povolení nebo ohlášení stavebnímu úřadu.³⁰

Obr. 3 - Vznik povinnosti zadavatele stavby určit koordinátora BOZP

Zdroj: vlastní zpracování

Druhou ze zákonných povinností zadavatele stavby je zpracování plánu BOZP. Plán BOZP musí být zpracován v případě:

- doba prací je delší než 30 pracovních dní a na staveništi bude současně pracovat více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den,
- objem plánovaných prací přesáhne 500 pracovních dnů v přepočtu na jednu fyzickou osobu,
- na stavbě se předpokládají práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života, uvedené v příloze č. 5 k NV č. 591/2006 Sb.,

³⁰ ZÁKON č. 309/2006 Sb. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2006 [cit. 2016-10-02]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/>

o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích.

Povinnost zpracovat plán BOZP dle přílohy č. 5 k NV č. 591/2006 Sb., vzniká zadavateli při pracích a činnostech vystavující fyzickou osobu zvýšeného riziku ohrožení života nebo poškození zdraví. Jsou to:

- práce ve výkopu o hloubce větší než 5 m,
- práce související s používáním toxických chemických látek nebo při výskytu biologických činitelů,
- práce se zdroji ionizujícího záření,
- práce nad vodou,
- práce, při kterých hrozí pád z výšky nebo do volné hloubky více než 10 m,
- práce vykonávané v ochranných pásmech energetických vedení,
- studnařské práce,
- potápěčské práce,
- práce prováděné ve zvýšeném tlaku vzduchu (v kesonu),
- práce s použitím výbušnin,
- práce spojené s montáží a demontáží těžkých konstrukčních stavebních dílů.³¹

Novelizací nařízení vlády č. 591/2006 Sb., ke dni 1. 5. 2016, byla přidána nová příloha č. 6, která konkretizuje požadavky na obsah plánu BOZP. Plán BOZP musí zahrnovat:

1. Identifikační údaje o stavbě, zadavateli stavby, zpracovateli projektové dokumentace, koordinátorovi a situační výkres stavby.
2. Obsah jednotlivých částí plánu musí být přizpůsoben druhu a velikosti stavby, stavebně technickému provedení stavby, účelu využití a době trvání stavby. Plán se zpracovává v podrobnostech umožňujících koordinátorovi využívat plán jako hlavní nástroj koordinace k opatřením zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví při práci na dané stavbě, v souladu s jeho povinnostmi stanovenými zákonem o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

³¹ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

3. Postupy navrhované pro jednotlivé práce a pracovní činnosti, které se týkají stavby, pro niž se plán zpracovává a konkrétní požadavky pro bezpečné a zdraví neohrožující provádění všech uvedených postupů prací a pracovních činností.³²

Třetí zákonnou povinností zadavatele stavby je doručení oznámení o zahájení prací na oblastní inspektorát práce. Oznámení musí být doručeno 8 dní před předáním staveniště zhotoviteli vždy, pokud jsou naplněny parametry rozsahu stavby:

- doba prací je delší než 30 pracovních dní a současně bude na stavbě pracovat více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den,
- objem plánovaných prací přesáhne 500 pracovních dnů v přepočtu na jednu fyzickou osobu.

Tab. 1 - Příklad výpočtu přepočtu objemu prací na jednu fyzickou osobu

	POČET PRACOVNÍKŮ	POČET DNÍ	CELKEM
Geodet	2	15	30
Pomocný pracovník	10	40	400
Montážní pracovník	5	25	125
CELKEM	17	80	555

Zdroj: vlastní zpracování

Náležitosti oznámení o zahájení prací, které je zadavatel povinen doručit na místně příslušný oblastní inspektorát práce, obsahuje příloha č. 4 k NV č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích.

³² BOZPinfo. *BOZPinfo* [online]. 2006 [cit. 2016-10-02]. Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/tematicke_prilohy/novela_309_predpisy/provadecci_predpisy_novela.html

Náležitosti oznámení o zahájení prací:

1. Datum odeslání oznámení.
2. Název, adresa místa bydliště zadavatele, případně místo podnikání.
3. Přesná adresa, případně popis umístění staveniště.
4. Druh stavby, její stručný popis.
5. Název, adresa místa bydliště, případně místo podnikání zhotovitele stavby a fyzické osoby zabezpečující odborné vedení stavby.
6. Jméno, příjmení a adresa místa bydliště koordinátora při přípravě stavby.
7. Jméno, příjmení a adresa místa bydliště koordinátora při realizaci stavby.
8. Datum předání staveniště zhotoviteli a datum plánovaného ukončení prací.
9. Odhadovaný maximální počet fyzických osob na staveništi.
10. Plánovaný počet zhotovitelů na staveništi.
11. Identifikační údaje o zhotovitelích na staveništi.
12. Jméno, příjmení a podpis zadavatele stavby, případně fyzické osoby, oprávněné jednat jeho jménem.³³

³³ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

4 Vlastní práce

Praktická část této bakalářské práce bude zaměřena na pojetí BOZP ve zkoumané energetické společnosti, zabývající se dopravou, obnovou a údržbou sítí přepravující zemní plyn.

Již v teoretické části bylo zmíněno, že každý zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která vyplývají z výkonu jejich práce. Důraz byl také kladen na rovnou úroveň postavení péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci a ostatních pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají, a rovněž bylo zdůrazněno, že odpovědnost za zajišťování plnění úkolů v péči o BOZP nelze přenášet z vedoucího zaměstnance na jeho podřízené nebo odborně způsobilou osobu v prevenci rizik.

4.1 Metodické řízení BOZP

Ve zkoumané energetické společnosti je vzhledem k povaze vykonávaných činností kladen velký důraz na zajištění a dodržování nastavených opatření vedoucí k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Firemní politika BOZP je podporována motem společnosti: „*Každý zaměstnanec odchází z práce minimálně tak zdravý, jak do ní přišel.*“ Tato politika je koncipována i ve vztahu k externím dodavatelům a zaměřená na realizaci zakázek na obnovu a údržbu energetických sítí. Pracovní úrazy zaměstnanců dodavatelů vzniklých při realizaci zakázek jsou pravidelně zahrnovány do vnitřních statistik vykazovaných pracovních úrazů a je na ně z tohoto hlediska pohlíženo jako na pracovní úrazy vlastních zaměstnanců.

Hlavní vnitřní řídicí dokumentace zpracovaná odborným útvarem BOZP pro výchozí nastavení preventivních opatření v oblasti BOZP je metodika „*Zásady organizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve společnosti.*“ Metodika rozpracovává organizační zajištění plnění úkolů i odpovědnosti za zajištění BOZP ve společnosti. Za metodické řízení BOZP a provádění činností ve společnosti odpovídají příslušné odborné útvary BOZP v rámci zaměstnaneckého vztahu nebo na základě příslušných pověření.³⁴

³⁴ Vnitřní předpisy zkoumané organizace

4.1.1 Útvar BOZP

Dle vnitřní zpracované metodiky má útvar BOZP povinnosti:

- Informuje příslušné vedoucí zaměstnance o požadavcích právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a metodicky řídí aplikaci požadavků k zajištění BOZP.
- Poskytuje součinnost vedoucím zaměstnancům společnosti zejména při:
 - vyhledávání rizik, zjišťování jejich zdrojů a příčin, hodnocení, navrhování opatření k jejich odstranění;
 - výběru strojů, zařízení, materiálů a látek;
 - projekci, výstavbě a provozu objektů a zařízení společnosti;
 - zpracování zásad BOZP v pracovních postupech;
 - výběru osobních ochranných pracovních prostředků;
 - stanovení opatření na odstranění zjištěných nedostatků.
- Ověřuje dodržování pokynů k zajištění bezpečnosti práce tím, že:
 - provádí kontroly pracovišť a sděluje písemně zjištěné nedostatky vedoucím zaměstnancům kontrolovaných pracovišť;
 - spolupracuje při objasňování příčin vzniku pracovních úrazů, provádí analýzy pracovní úrazovosti a stanovuje návrhy opatření proti jejich opakování;
 - vede evidenci pracovní úrazovosti ve společnosti;
 - konzultuje, či jinak spolupracuje s vedoucími zaměstnanci při odstraňování zjištěných nedostatků;
 - připravuje školicí dokumentaci BOZP pro zaměstnance, školené vedoucími zaměstnanci prezenčním způsobem.
- Provádí školení vedoucích zaměstnanců, vedoucích prací, případě dalších určených zaměstnanců společnosti.
- Vyjadřuje se k obsahu dohod při zadávání zakázek dodavatelům prací a služeb z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na vyžádání příslušného vedoucího zaměstnance a spolupracuje při získávání podkladů a předávání informací o rizicích, v případě, že na jednom pracovišti společnosti plní úkoly zaměstnanci více zaměstnavatelů.
- Spolupracuje se zdravotnickým zařízením poskytujícím pracovnílékařské služby.

- Vyhodnocuje rizika a navrhuje opatření ke snížení jejich působení a aktualizuje dokumentaci rizik.
- Navrhuje zařazení prací do kategorií podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.
- Informuje útvar zajišťující personální služby ve společnosti o výsledcích kategorizace práce a rozhodnutích Krajských hygienických stanic a výsledky kategorizace publikuje na intranetu společnosti.
- Po dohodě s útvarem zajišťující personální služby v organizaci zajišťuje informování odborové organizace, projednává významné skutečnosti ovlivňující bezpečnost zaměstnanců s odborovou organizací, zejména dokumentaci BOZP a šetření pracovních úrazů.
- Schvaluje zařazení strojů a zařízení do katalogu na základě zhodnocení návodů k použití.³⁵

4.1.2 Povinnosti vedoucích zaměstnanců společnosti

Nedílnou součástí vnitřní metodiky BOZP je stanovení povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají. Mezi nejdůležitější patří:

- Organizovat práci, stanovit a provádět pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci zejména:
 - nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus, nelze-li je vyloučit, musí být přerušovány bezpečnostními přestávkami;
 - nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty či materiály;
 - byli chráněni proti pádu či zřícení;
 - nebyli ohroženi dopravou na pracovištích;
 - nevykonávali rizikové práce na pracovištích osamoceně, mimo:
 - ✓ dohledu, obsluhy, kontroly, inspekce, například regulačních, odorizačních a předávacích stanic;
 - ✓ odstraňování havarijních stavů, které nesnesou odkladu;

³⁵ Zásady organizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve společnosti - vnitřní směrnice zkoumané společnosti

- na pracovišti se zvýšeným rizikem nepracovali osamoceně bez dohledu dalšího zaměstnance, pokud jejich ochranu nezajistí jinak. Za práce se zvýšeným rizikem se považují např.:
 - ✓ práce v zásobnících, nádržích, separátorech, kotlích, potrubí, kanálech a v jiných obdobných úzkých nebo obtížně přístupných místech a zařízeních a v místech, kde se může vyskytovat výbušné, nedýchatelné nebo toxické ovzduší;
 - ✓ práce ve výkopech od 1,3 m hloubky;
 - ✓ práce s otevřeným ohněm, pro které jsou stanoveny zvláštní požárně bezpečnostní opatření;
 - ✓ práce v ochranném pásmu elektrických vedení nebo pracoviště, na kterém se může zaměstnanec přiblížit tělem, pracovním oděvem nebo pracovním náradím, nástrojem apod., do nebezpečné blízkosti nekrytých živých částí elektrického zařízení.
- Informovat sobě podřízené zaměstnance, případně jiné dotčené zaměstnance společnosti a osoby vyskytující se s jeho vědomím na pracovišti o rizicích a přijatých opatřeních, o kterých byl informován jinými zaměstnavateli a ovlivňují jejich bezpečnost a vyžadovat jejich dodržování.
- V oblasti bezpečnostních značek, značení a signálů zajistit na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, umístění bezpečnostních značek a značení a zavést signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a seznámit s nimi zaměstnance.
- Zajistit v situaci, která vytváří bezprostřední ohrožení života a zdraví osob, provedení nezbytných opatření k zajištění bezpečnosti nebo zastavit práci.
- V případě závažného porušení BOZP externím subjektem na pracovišti společnosti prokazatelně upozornit na tuto skutečnost příslušného zaměstnance externího subjektu a útvar BOZP. Příslušný odpovědný zaměstnanec společnosti je povinen neprodleně zhodnotit situaci a v případě nutnosti zajistit zastavení práce a o uskutečněných opatřeních prokazatelně informovat útvar BOZP.
- Účastnit se na vyžádání útvaru BOZP kontrol orgánů státního dozoru, odborové organizace případně dalších oprávněných kontrolních orgánů a účastnit se kontrol

prováděných útvarem BOZP, poskytnout nezbytnou součinnost a předkládat požadované doklady a informace.

- Bezodkladně oznamovat příslušnému útvaru BOZP vznik každého úrazu, ke kterému došlo při provozovaných činnostech na jimi řízených pracovištích a poskytovat součinnost při šetření úrazů.
- Prokazatelně informovat útvar BOZP o novém riziku, které není uvedeno v *Dokumentaci rizik* a spolupracovat při jeho řízení.
- Nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, které neodpovídají jeho schopnostem a odborné a zdravotní způsobilosti.
- Prokazatelně seznámit podřízené zaměstnance s předpisy týkající se BOZP a s kategorií, do které byla práce zařazena. V případě, že pro danou profesi není kategorizace dostupná, upozorní útvar BOZP.
- Zajistit rozvržení pracovní doby svých podřízených zaměstnanců tak, aby měli mezi koncem jedné směny a začátkem následující směny nepřetržitý odpočinek po dobu alespoň 12 hodin během 24 hodin po sobě jdoucích. Tento odpočinek může být zkrácen až na 8 hodin během 24 hodin po sobě jdoucích zaměstnanci staršímu 18 let za podmínky, že následující odpočinek mu bude prodloužen o dobu zkrácení tohoto odpočinku. Výkon práce během pohotovosti není dle ZP výkonem práce v řádné směně, ale prací přesčas.³⁶

4.1.3 Práva a povinnosti zaměstnanců společnosti

Vnitřní metodika společnosti také upravuje práva a povinnosti všech zaměstnanců.

K hlavním právům patří:

- Zaměstnanec je oprávněn odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jeho bezpečnost nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob; takové odmítnutí není možné posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance.
- Zaměstnanec má právo nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním BOZP.

³⁶ Zásady organizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve společnosti - vnitřní směrnice zkoumané společnosti

- Každý zaměstnanec je povinen:
 - dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci;
 - účastnit se školení zajišťovaných zaměstnavatelem zaměřených na bezpečnost a ochranu zdraví při práci včetně ověření svých znalostí;
 - podrobit se pracovnělékařským prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním stanoveným zvláštními právními předpisy a interními předpisy společnosti;
 - dodržovat při práci stanovené pracovní postupy, používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, OOPP a ochranná zařízení a svévolně je neměnit a nevyřazovat z provozu;
 - nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele;
 - oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci nebo útvaru BOZP nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci, zejména hrozící vznik mimořádné události nebo nedostatky organizačních opatření, závady nebo poruchy technických zařízení a ochranných systémů určených k jejich zamezení;
 - bezodkladně oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz zaměstnance jiného zaměstnavatele či jiné fyzické osoby, jehož byl svědkem a spolupracovat při objasňování jeho příčin;
 - bez zbytečného prodlení oznamovat svému nadřízenému skutečnosti, které se týkající změny jeho zdravotního stavu, pokud by mohly mít vliv na BOZP a pozbytí odborné způsobilosti pro jím prováděné činnosti;
 - znát umístění prostředků k poskytnutí 1. pomoci na svém pracovišti.
- Zaměstnanci, kteří umožňují vstup zaměstnancům jiných zaměstnavatelů na pracoviště společnosti, jsou povinni informovat příslušného zaměstnance jiného zaměstnavatele o rizicích a opatřeních, která mají za cíl jim předcházet.

- Zaměstnanec pohybující se v rámci plnění svých pracovních povinností na staveništi je povinen zejména:
 - vstupovat a pohybovat se v prostoru staveniště samostatně jen po prokazatelném seznámení s aktuálními riziky na staveništi a opatřeními k jejich minimalizaci, v ostatních případech jen v doprovodu osoby odpovědné za BOZP na staveništi a plnit její pokyny k zajištění BOZP;
 - respektovat bezpečnostní značení na staveništi;
 - nepohybovat se v oblasti smykového klínu nebo vzdálenosti bližší než 1,5 m od nepaženého výkopu nebo 1 m od zapaženého výkopu bez pevného zábradlí, v případě vstupu do výkopu použít pouze míst k tomu určených;
 - používat stanovené OOPP.³⁷

4.2 Standardy BOZP

Vzhledem k tomu, že pracovní úrazy vznikají hlavně při montážních pracích a realizační činnosti vykonávané jak zaměstnanci, tak externími dodavateli při obnově a údržbě energetických sítí, byly pro základní kontrolu BOZP na staveništi odborným útvarem BOZP vypracovány minimální standardy BOZP. Pro externí dodavatele je jednou z hlavních motivací vedoucí k dodržování stanovených opatření, vedle vlastních zdravých zaměstnanců, finanční stránka. V obchodních podmínkách, které jsou nedílnou součástí každé Smlouvy o dílo (dále jen SoD) je zdůrazněno, že porušování minimálních standardů BOZP bude ze strany zadavatele stavby sankcionováno.

4.2.1 Základní kontrola BOZP na staveništi

Minimální standardy BOZP byly odborným útvarem BOZP vytvořeny pro oblast vybavení OOPP na staveništi, zajištění staveniště, zajištění stěn výkopů a minimální rozměrové nároky na montážní jámy.

³⁷ Zásady organizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve společnosti - vnitřní směrnice zkoumané společnosti

Vybavení OOPP na staveništi

Požadované minimální vybavení OOPP na staveništi pro práci s nebezpečím zahoření nebo výbuchu:

- ochranná přilba v antistatickém provedení,
- ochranný oděv se sníženou hořlavostí,
- kotníková obuv S3.

Požadované minimální vybavení při provádění ostatní činností (mimo práci, kde je nebezpečí zahoření nebo výbuchu):

- ochranná přilba,
- pracovní oděv,
- kotníková obuv S3,
- výstražná vesta v případě, kdy pracovní oděv neobsahuje reflexní a výstražné prvky.³⁸

Zajištění staveniště

Způsoby zajištění staveniště:

- oplocení s konstrukční výškou minimálně 1,8 m - použití v blízkosti dětského hřiště, sportoviště, škol nebo školek nebo v případě, kdy hloubka výkopu je v zastavěném území větší než 2 m; vzdálenost instalace od hrany výkopu min. 0,5 m,
- zábradlí s horní tyčí ve výšce minimálně 1,1 m, zarážkou pro slepeckou hůl ve výšce 0,1 až 0,25 m nad pochůznou plochou a jednou mezilehlou střední tyčí - použití v zastavěném území, kde není specifikován požadavek na oplocení; vzdálenost instalace od hrany výkopu min. 0,5 m,
- zábrany, kde nejsou specifikovány žádné pevnostní parametry, např. zemina z výkopu, uložená v sypkém stavu do výše nejméně 0,9 m nebo výstražná páska - použití v nezastavěném a zastavěném území, kdy nejkratší vzdálenost k veřejné komunikaci je více než 10 m; vzdálenost instalace od hrany výkopu min. 1,5 m.³⁹

³⁸ Vnitřní metodika zkoumané společnosti

³⁹ Vnitřní metodika zkoumané společnosti

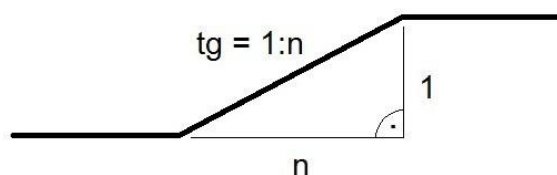
Zajištění stěn výkopů

Způsoby svahování dočasných výkopů a zabezpečení stěn výkopu pažením:

- svahování dle normy ČSN EN 1610,

Obr. 4 - Schéma přípustného sklonu svahů

Druh zeminy	Přípustný sklon svahu (poměr výšky k půdorysné délce svahu)
Málo zvětralé nebo zdravé horniny	1:0,2
Středně zvětralé horniny	1:0,33
Prachovitá hlína	1:0,25
Jílovitý štěrk	1:0,25
Hlína, jíl, jílová hlína	1:0,25 – 1:0,5
Jílovitý písek	1:0,5
Balvanitý písek	1:0,75
Hlinitý písek, písčitá hlína, písčitý štěrk	1:1

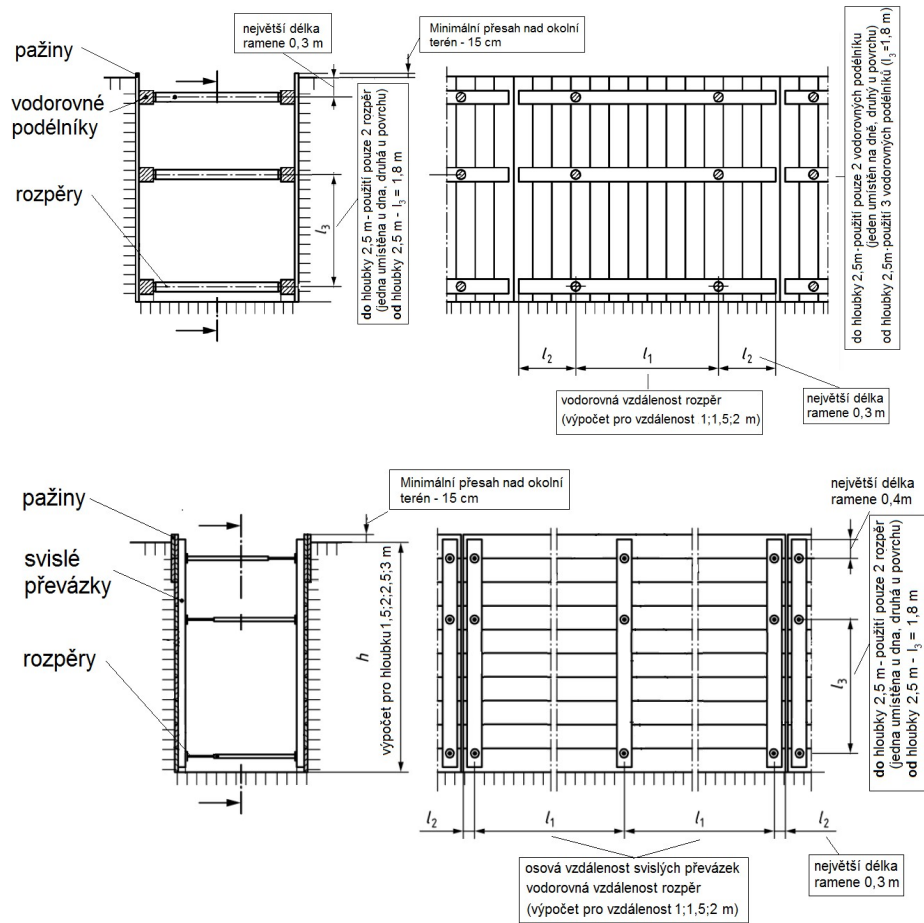

Zdroj: Vnitřní metodický pokyn

- pažení po celé délce obvodu v případě výkopu hlubším než 1,3 m v zastavěném území nebo 1,5 m v nezastavěném území s minimálním přesahem nad okolní terén 0,15 m a s konstrukčním uspořádáním prvků a rozměrů dle standardů nebo dle schváleného statistického posudku.⁴⁰

⁴⁰ Vnitřní metodika zkoumané společnosti

Obr. 5 - Svislé a vodorovné příložné pažení

Zdroj: Vnitřní metodický pokyn

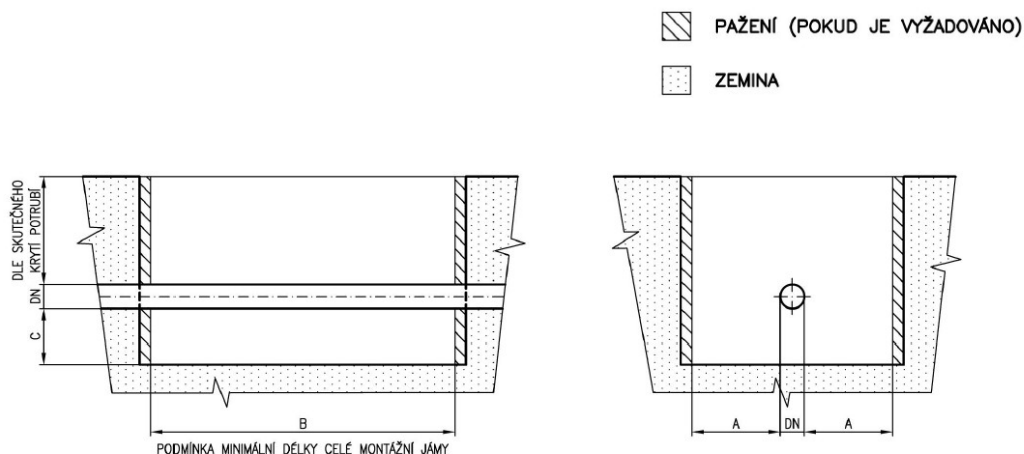
Minimální rozměrové nároky na montážní jámy

Rozměrové nároky na montážní jámy:

- minimální šířka prostoru, kde vstupují lidé do výkopu, je 0,8 m,
- minimální rozměry montážní jámy jsou stanovené ve standardech pro činnosti v montážních jámách s rizikem zahoření nebo výbuchu.⁴¹

⁴¹ Vnitřní metodika zkoumané společnosti

Obr. 6 - Minimální rozměry montážní jámy

Zdroj: Vnitřní metodický pokyn

4.3 Kontrolní činnost

Kontrolní činnost vykonávaná z pozice technika realizace staveb, dále jen TRS, je především zaměřena na dohled nad realizací zakázek na obnovu a údržbu energetických sítí externími dodavateli. Široký komplex atributů, ze kterých se beze sporu každá zakázka sestává, je zmiňován záměrně, protože tematika BOZP je skutečně nedílnou součástí každé stavby a nelze jí od ostatních součástí oddělit. Ekonomicky vzato veškerá opatření na straně BOZP zasahují do vlastní ceny stavby velmi výrazně a proto musí být promítnuta do výsledné ceny díla.

4.3.1 Činnost TRS

Činnost TRS znamená vykonávat kompletní servis pro každou jednotlivou zakázku. Tento servis musí být zajištěn z hlediska finanční, organizační, technické, časové i bezpečnostní stránky. Nedílnou součástí každé zakázky je plán BOZP vypracovaný dle přílohy č. 5 k NV č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, zmíněný v teoretické části práce. Zákonná povinnost vypracovat plán BOZP vzniká zadavateli stavby při pracích a činnostech vykonávaných v ochranných pásmech energetických vedení a proto je také součástí každé projektové dokumentace, která je pro danou stavbu vypracována.

Zajišťování činností TRS:

- podílí se výběru zhotovitele stavby,
- vyhodnocuje rizika pro realizaci staveb,
- koordinuje realizaci staveb v rozsahu smlouvy na realizaci stavby uzavřené mezi provozovatelem distribuční soustavy a zhotovitelem stavby,
- koordinuje jednání s vlastníky nemovitostí a oznámení vstupů na pozemky,
- kontroluje informování dotčených zákazníků o plánovaných odstávkách v souladu se schválenými pracovními postupy,
- vykonává technický dozor stavebníka a zajišťuje investorsko-inženýrské činnosti při realizaci stavby,
- určí a případně vykonává funkci koordinátora BOZP na stavbách energetických vedení zařízení v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb.,
- aktualizuje plán BOZP,
- organizuje předání stavby,
- kontroluje odstranění nedodělků zjištěných při převjímcce stavby,
- neprodleně řeší reklamační závady uplatněné v rámci záruční doby díla.⁴²

4.4 Politika úrazovosti ve společnosti

Pracovní úraz je dle ZP v české legislativě definován jako „*poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, které byly způsobeny nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů, při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.*“⁴³

Ve zkoumané energetické společnosti patří bezpečnost a ochrana zdraví při práci k jedné z hlavních priorit a celkové směřování ve vztahu k této otázce je shrnuté a oficiálně vyjádřené vrcholových managementem v „*Politice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.*“ Vysoká kultura BOZP je podporována prostřednictvím řízení svých rizik v souladu s politikou a cíli v oblasti BOZP. Programy na rozvoj kultury BOZP se zaměřují na

⁴² Plánování, příprava a realizace investic do PZ - vnitřní směrnice zkoumané společnosti

⁴³ ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

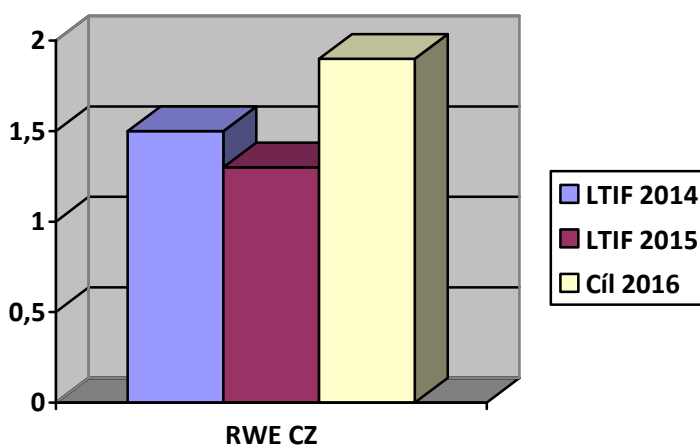
sjednocování a zjednodušování procesů v této oblasti a moderní nástroje k identifikaci a odstraňování rizik.

4.4.1 Pracovní úrazovost ve společnosti

Všechny výše popsané povinnosti vedoucích zaměstnanců, ostatních zaměstnanců, TRS i vypracované standardy BOZP pro základní minimální kontrolu BOZP na staveništi mají vést k minimalizaci pracovních úrazů a jejich případných následků. Důraz je především kladen na preventivní opatření, která spočívají v předcházení nebo alespoň omezení rizikových faktorů, které vznikají při pracovní činnosti.

Pro hodnocení v oblasti četnosti pracovních úrazů byl odborem zabývajícím se výkaznictvím použit ukazatel LTIF. Tento celosvětově uznávaný ukazatel bezpečnosti práce vyjadřuje počet pracovních úrazů vedoucích k pracovní neschopnosti na milion odpracovaných hodin. Pro každý rok byly stanoveny cíle v oblasti BOZP z hlediska ukazatele LTIF. Cílová maximální hodnota LTIF pro rok 2016 byla stanovena na 1,9.

Graf 3 - Statistika úrazovosti ve společnosti z hlediska LTIF

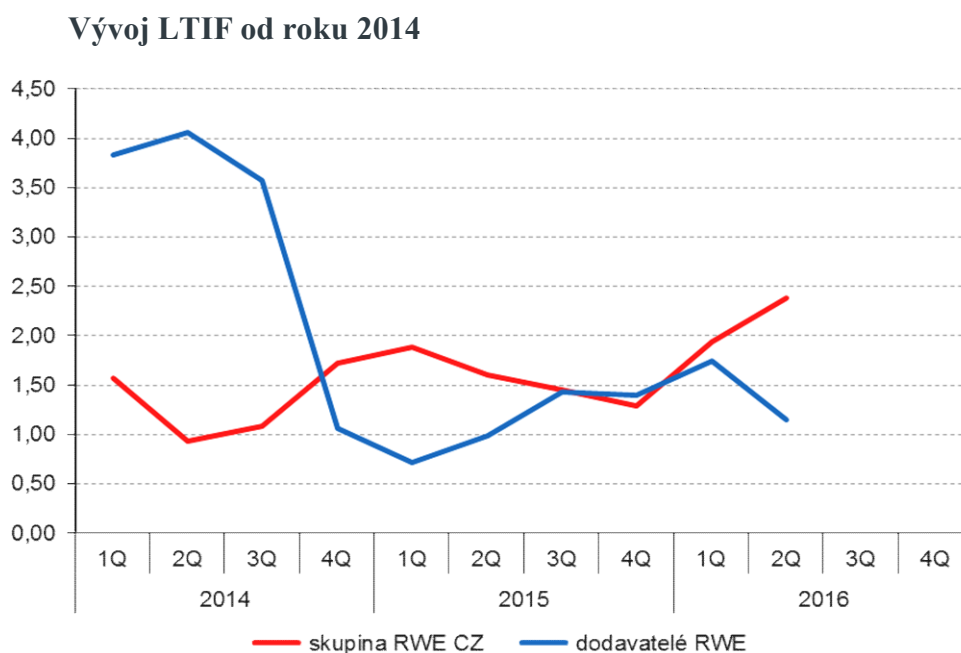

Zdroj: vlastní zpracování dle vnitřních statistik

Na pracovní úrazy zaměstnanců externích dodavatelů, vzniklých při realizaci zakázek na obnovu a údržbu energetických sítí, je z hlediska firemní politiky BOZP nahlíženo jako na pracovní úrazy vlastních zaměstnanců a z tohoto důvodu jsou pravidelně zahrnovány do vnitřních statistik vykazovaných pracovních úrazů. Nedílnou součástí

společnosti v oblasti BOZP tedy musí být správné vysvětlení důvodu, proč byly minimální standardy BOZP vytvořeny tak, aby oblast BOZP nebyla chápána zaměstnanci a dodavateli jako nutnost dodržení předpisů pod hrozbou sankcí, ale jako přínos pro vlastní bezpečnost.

Graf 4 - Vývoj úrazovosti z hlediska ukazatele LTIF

Zdroj: vnitřní zpracování statistik

Z údajů poskytnutých grafem můžeme vyčíst výrazné snížení ukazatele LTIF u dodavatelů v roce 2014. Byl to důsledek velkého důrazu kladeného na dodržování a následnou kontrolu BOZP, zaměřeného na dodavatele. Bohužel, v neposlední řadě je z údajů také možno zaznamenat nárůst pracovních úrazů u kmenových zaměstnanců společnosti, v prvním pololetí roku 2016.

4.4.2 Absenční pracovní úrazy kmenových zaměstnanců

Pro účely této bakalářské práce jsou popsány vzniklé pracovní úrazy tří kmenových zaměstnanců a jejich následná řešení v souladu s vnitřními předpisy společnosti.

Z poskytnutých záznamů o pracovních úrazech kmenových zaměstnanců se jeden z absenčních pracovních úrazů vyžadující léčení delší než 3 dny stal zaměstnanci, který na

základě pracovního příkazu vykonával kontrolní činnost spočívající v měření těsnosti a pevnosti stávajícího energetického zařízení. Zaměstnanec došlápl na uvolněnou, nestabilní dlažbu, která se s ním zhoupala a měla za následek ztrátu rovnováhy a následný pád zaměstnance na hromadu blíže umístěných cihel. Při pádu došlo k naražení žeber na levé části těla a po následném lékařském ošetření byl vystaven doklad o pracovní neschopnosti. Zaměstnanec měl předepsané OOPP a v zápisu z jednání a rozhodnutí odškodňovací komise, po vyšetření příčin pracovního úrazu, byla stanovena míra odpovědnosti zaměstnavatele ve výši 100%.

Součástí záznamu o úrazu nebyla uvedena opatření vedoucí k minimalizaci rizik a zabránění opakování pracovního úrazu. Po konzultaci s technikem BOZP proto byla následně navržena tato opatření:

- seznámit s pracovním úrazem ostatní montážní inspektory,
- správně vyhodnotit viditelné riziko,
- použít montážní brašnu (volné ruce),
- doplnit měřicí přístroje popruhy k zavěšení.

Další z analyzovaných absenčních pracovních úrazů se stal zaměstnanci, který na základě pracovního příkazu prováděl demontáž měřícího zařízení koncového zákazníka. Při uvolňování zatuhlého šroubení došlo k náhlému uvolnění šroubu a následnému nárazu ruky do rámu dvířek, kde bylo měřicí zařízení umístěno. Nárazem vznikla tržná rána na pravé ruce. Příčinou úrazu bylo provádění prací ve vynucené poloze (měřicí zařízení bylo umístěno nevhodně) a v omezeném montážním prostoru. Po lékařském ošetření byl vystaven doklad o pracovní neschopnosti s dobou léčení přesahující 3 dny. Zaměstnanec měl předepsané OOPP a opět byla stanovena míra odpovědnosti zaměstnavatele, po vyšetření příčin úrazu, na 100%.

V tomto případě byla navržena tato opatření vedoucí k eliminaci bezpečnostních rizik:

- seznámit s pracovním úrazem ostatní montážní pracovníky,
- zakrytí ostré hrany montážního prostoru pomocí vhodných prostředků (tubex),
- použít pracovní rukavice s delší manžetou.

Pro výrobce prefabrikovaných a integrovaných skříní, kde jsou měřicí zařízení pro odběr energií umístěna, bylo navrženo toto opatření:

- ostré hrany dvířek integrovaných nebo prefabrikovaných skříní opatřit již ve výrobě vhodnou ochranou tak, aby při montážních pracích uvnitř prostoru bylo zabráněno možnému poranění.

Poslední z analyzovaných pracovních úrazů se stal zaměstnanci, který na základě pracovního postupu prováděl zásah na trasovém uzávěru energetického zařízení. Práce spočívala v obrušování potrubí pro provedení svaru. Během broušení došlo k odletu ocelové okuje z potrubí a následnému zasažení pravého oka zaměstnance. Po prvotním lékařském ošetření byl zaměstnanec hospitalizován, za účelem provedení drobného chirurgického zásahu, z důvodu odstranění ocelové špony z pravého oka. Po propuštění do domácí péče přesáhla následná doba léčení 3 pracovní dny. Při vyšetřování pracovního úrazu bylo zjištěno, že zaměstnanec nepoužil vhodné OOPP. Došlo tím k porušení vnitřní metodiky BOZP a bylo rozhodnuto odškodňovací komisí, že míra odpovědnosti zaměstnance bude ve výši 50% a míra odpovědnosti zaměstnavatele ve výši 50%.

Pro tento pracovní úraz byla navržena tato opatření:

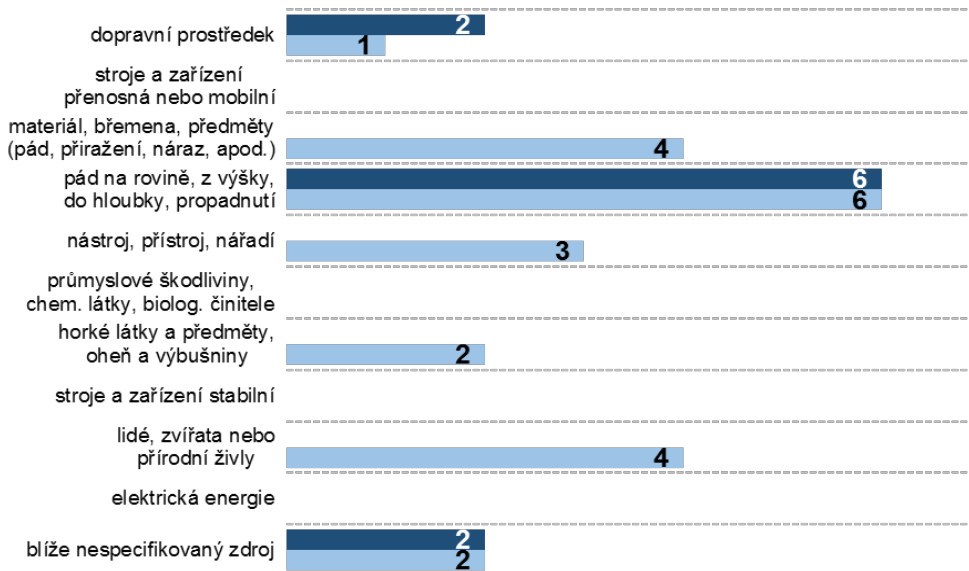
- seznámit s pracovním úrazem ostatní montážní pracovníky,
- pravidelné kontroly zaměřené na používání OOPP,
- prověření vybavenosti a funkčnosti OOPP,
- proškolení vedoucích zaměstnanců na nutnost kontroly používání OOPP zaměstnanci před vlastním započítím práce.

4.4.3 Analýza zdrojů pracovních úrazů

Při konzultaci s technikem BOZP nad důvody pracovních úrazů bylo zjištěno, že nejvíce pracovních úrazů kmenových zaměstnanců vzniká při kontrolních a udržovacích pracích zajišťujících bezpečný provoz energetických sítí. Velký podíl na celkové úrazovosti také mají montážní práce spojené s manipulací měřících zařízení, práce vykonávané při odborné činnosti na energetickém zařízení a v neposlední řadě úrazy vzniklé při řízení dopravních prostředků.

Graf 5 - Analýza zdrojů pracovních úrazů – 2Q2016

Analýza zdrojů pracovních úrazů

- Absenční pracovní úrazy
- Neabsenční pracovní úrazy

Zdroj: vnitřní zpracování statistik

Graf analýzy zdrojů pracovních úrazů potvrzuje, že nejvíce absenčních pracovních úrazů je zaznamenáno u pádu na rovině, z výšky, do hloubky nebo u propadnutí. Tyto pracovní úrazy vznikají především při montážních činnostech vykonávaných ve venkovním prostředí a při realizaci kontrolní činnosti. Z tohoto důvodu bylo cíleně provedeno opětovné proškolení v dané oblasti a zdůrazněno dodržování BOZP i používání OOPP. Byla také zavedena vyšší četnost kontrol zaměřena na používání OOPP.

Nově byla stanovena maximální hodnota ukazatele LTIF pro rok 2016 na 1,9. Zda cílové hodnoty 1,9 bude dosaženo, bude známo po komplexním hodnocení celého roku 2016 včetně dodavatelských subjektů, v první polovině roku 2017.

5 Závěr

V rámci této práce byla shrnuta a popsána řada teoretických i praktických zásad BOZP. Krátce byla zmíněna i historie BOZP a byly vyspecifikovány některé zákonné a předpisové rámce pro tuto oblast, příklady, grafy, statistiky, ale i osobní vazby autora práce k této tématice. Tato práce neměla ambice najít zcela nová, revoluční doporučení, která doposud nebyla známa nebo přijít s jednoznačným návodem, jak případné pracovní úrazy eliminovat, ambicí naopak bylo to, co je známo a definováno shrnout, utřídit a na základě těchto zjištění se pokusit formulovat doporučení, která by byla použitelná pro určitý okruh zaměstnavatelů, zaměstnanců a pracovníků zabývajících se problematikou BOZP.

Podobně jako v lidském, pracovním nebo společenském životě je obtížné nalézt rychlá a jednoduchá řešení na odstranění problémů, tak i definovat smysluplné závěry a doporučení, která by měla přispět k trvalému dodržování zásad BOZP s cílem eliminovat jak počty, tak závažnost následků pracovních úrazů je obtížné.

Práce s lidským faktorem na poli BOZP je trvalý a dlouhodobý proces. Častou tendencí v této souvislosti bývá, že po případném nárůstu pracovních úrazů dochází k silnému zintenzivnění nastavených opatření, důraznému proškolení, přezkušování a naopak v případě, že po delší dobu nenastane žádný závažnější pracovní úraz, dochází k nebezpečné rutině a podceňování nebezpečí. Při tomto přístupu nejsou zaměstnanci vedeni žádoucím směrem a BOZP není chápána jako zásadní a trvalá ochrana zdraví sebe samých, ale pouze jako jednorázová, mnohdy přehnaná reakce na vzniklou mimořádnou situaci. Proškolení zaměstnanců v oblasti BOZP by mělo probíhat formou diskuze nad názornými příklady z praxe, nevolit formu pouhého odcitování zákonů, vnitřních směrnic a metodik, ale demonstrovat příklady na základě praktických ukázek. Ukázat dobré i špatné řešení včetně následků, ke kterým může podceňování pravidel BOZP vést. V případě zvolení takového postupu je efekt zapamatování výrazně podpořen a dochází k podpoře vědomí vlastní zranitelnosti a přirozené ostražitosti.

Z hlediska využití všech dostupných zákonných nařízení, prostředků a postupů je zpravidla po bezpečnostní stránce staveniště naddimenzované, protože účelem všech těchto

opatření je vždy řešit veškerá možná bezpečnostní rizika. Toto poměrně drahé a náročné řešení v celém objemu staveniště nemá na mnoha úsecích praktický význam a naopak na některých dílčích exponovaných místech se může ukázat jako nedostatečné. Z tohoto důvodu je proto také vhodné a efektivní spolupracovat na stavbě s koordinátorem BOZP, nejen ve smyslu zákonných nařízení, ale využít jeho praktických a koordinačních zkušeností a s jeho pomocí eliminovat bezpečnostní rizika na minimum.

Navržená řešení v oblasti eliminace bezpečnostních rizik a četností pracovních úrazů byla, po vyhodnocení technikem BOZP, realizovatelná, přínosná a zavedena do praxe. Zavedena byla také vyšší četnost kontrol zaměřená na používání OOPP. Všichni zaměstnanci byli také zainteresováni finanční motivací, aby při vyhodnocení viditelného rizika vzniku pracovního úrazu upozorňovali na tyto *skoronehody*. Odstranění rizik vzniku pracovních úrazů je ve svém výsledku levnější než léčení a finanční řešení již vzniklých pracovních úrazů.

Vývoj v oblasti BOZP neustále směřuje kupředu a je proto nezbytné neustále sledovat aktuální dění v této oblasti. Ve zkoumané energetické společnosti patří bezpečnost a ochrana zdraví při práci k jedné z hlavních priorit a dodržování její vysoké kultury je průběžně sledováno a vyhodnocováno managementem. Důraz je také kladen na neustálé sledování aktuálních oblastí ohrožení a v případě potřeby k nim průběžně přijímána přiměřená opatření. Nicméně veškerá nastavená opatření a nařízení nebudou účinná, pokud nebudou používána se zdravým rozumem nikoliv pod hrozbou sankcí, ale dohromady se zdravou a pozitivní motivací.

6 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

ANDRAŠČÍKOVÁ, Mária. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy : s komentářem : k 1.1.2016*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-992-2.

ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4

DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích*. 2. opr. vyd. Praha: ASPI, 2008. Otázky a odpovědi (ASPI). ISBN 978-80-7357-374-4.

KOČÍ, Miroslav, Miroslava KOPECKÁ a Jindřich STIEBITZ. *Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany*. Olomouc: ANAG, c2013. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-834-5.

PAVELKOVÁ, Lenka. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci na staveništi*. Praha: ABF - Arch, 2007. Stavební právo. ISBN 978-80-86905-36-5.

Zákonné předpisy:

ZÁKON č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

ZÁKON č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

ZÁKON č. 267/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

ZÁKON č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích

Ostatní zdroje:

BOZPinfo. *BOZPinfo* [online]. 2006 [cit. 2016-10-02]. Dostupné z: http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/tematicke_prilohy/novela_309_predpisy/provadeci_predpisy_novela.html

Historie bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. *Http://www.bezpecnostprace.info/* [online]. 2014 [cit. 2016-09-25]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostprace.info/item/historie-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci>

Hlášení pracovních úrazů. *Http://www.suip.cz/* [online]. [cit. 2016-10-31]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/oip05/hlaseni-pracovnich-urazu/NV201>

Pracovní úrazovost v ČR. *Http://www.bozpinfo.cz/* [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pracovni-urazovost-v-ceske-republice-v-roce-2015>

Z historie. *Http://www.suip.cz/* [online]. [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/o-nas/z-historie>